

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Frontes confirmans dabit ultima pneuma: beatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

C. CLVI. ¶ Sine gratia divina mandata impleri non possunt. Item eisdem, cap. 1.

32 Placuit, ut quicumque dixerit ideò nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum arbitrium jubemur, facilius possimus implere per gratiam, tanquam etiam si gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possimus etiam sine illa implere divina mandata, anathema sit.

DISTINCTIO V.

C. I. ¶ De baptesimo confirmationis sacramentum presertim. Item Urbanus Papa omnibus Christianis, epist. i. c. 7.

Omnes fideles b. per manus impositionem Episcoporum, Spiritum Sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniatur: quia cum Spiritus Sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatur.

C. II. ¶ Quod confirmat Spiritus Sanctus in baptesimo, quod in confirmatione. Item Melchias Papa in epist. ad Episcopos, Hipp. c. 2.

Spiritus a Sanctus, qui super aqua baptesimi salutifer descendit illapsum, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam: in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Et quia in hoc mundo tota ætate victuris inter invisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptesimo regeneramur ad vitam, post baptesimum roboramur. Et quamvis continuo transitaris sufficit regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se salvat mox in pace & beati sæculi recipiendos: confirmatio armat & instruit ad agones mundi hujus, & prælia reservandos. Qui autem post baptesimum cum acquisita innocentia immaculatus pervenit ad mortem, confirmatur morte: quia non potest peccare post mortem.

¶ Face beati Sicemendatum ex manuscriptis, originali, & Polycarpo. Antea legebatur, pace baptesimi, vel sæculi.

C. III. ¶ Manus impositionis sacramentum dignum est sacramento baptesimi. Idem ibidem.

De his verò, super quibus rogastis vos informari, id est, utrum majus esset sacramentum, manus impositio Episcoporum, aut baptesimus? scitote utrumque magnum esse sacramentum: & sicut unum à majoribus fit, id est, à summis Pontificibus, quod à majoribus fieri non potest, ita & majori veneratione venerandum & tenendum est. Sed ita conjuncta sunt hæc duo sacramenta, ut ab invicem (nisi morte preveniente) nullatenus possint legregari: & unum sine altero ritè perfici non potest.

C. IV. ¶ Non ab aliis, quam ab Episcopis impositionis sacramentum perficitur. Item Eusebius Papa epist. 3. ad Episcopos, Tullia & Campania.

Manus impositionis sacramentum magna veneratione tenendum est: quod ab aliis perfici non potest, nisi à summis sacerdotibus: nec tempore Apostolorum ab aliis, quam ab ipsis Apostolis legitur, aut scitur

2 Burch. ibid. f. 17. c. 30. Polyc. 3. tit. 10. b. Anf. l. 9. c. 23. Burch. l. 4. c. 66. f. 100 p. 1. c. 219. & 256. Pamm. l. 1. c. 113. c. pleni. orig. Eusebius Emisenus in hom. in die Pentecostes. d. Polyc. l. 3. tit. 10. Anf. l. 9. c. 31. c. al. alimur. f. Polyc. ibid. Burch. l. 4. c. 69. f. 100 p. 1. c. 237. & 277. Pamm. l. 1. c. 113.

1245 De consecratione, Distinct. V. rini, & opinionum carnalium vanitatem emendaverint, denovo, quod acceperant, rependum est: Accipit quicumque secundum fidem suam, sed quantum capit, gubernare illa misericordia Dei: de qua presumens idem Apostolus dicit: a. [Siquid aliter lapsus, id quoque volis Deus revelebit.]

C. CLII. ¶ Non natura necessitate, sed merito peccati Adam mortuus est. Item ex concilio b. Milleviano, cui interfuit Augustinus, & Africanus e Romana ecclesia legatus contra Pelagianos, cap. 1.

Placuit igitur omnibus Episcopis, qui fuerant in hac sancta synodo, d. constituisse hæc, quæ in præfati concilio definita sunt. Ut quicumque dicit Adam primum hominem, mortalem factum, ita ut sine peccato non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ anathema sit.

C. CLIII. ¶ Quævis non filium panam, sed culpam à parentibus trahunt. Item Augustinus concilio e, cap. 2.

Placuit f. ut quicumque parvulos recentes ab utero matrum baptizandos negat, aut dicit in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex illis urere originalis peccati, quod lavacro regenerationis expietur (unde fit consequens, ut in eis baptesimatis in remissionem peccatorum non veniat, sed falli intelligatur), anathema sit: quoniam non aliter intelligendum est, quod ait Apostolus: b. per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt, nisi quemadmodum ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hoc enim fidei regulam etiam parvuli, qui nihil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerant, ab eis in peccatorum remissionem veraciter baptizantur: ut in eis regeneratione inundetur, quod generatione vitaverunt.

¶ Non baptizari] Sic est emendatum ex aliquot vetustis, & epist. Augustini Nam antea legebatur, non baptizari.

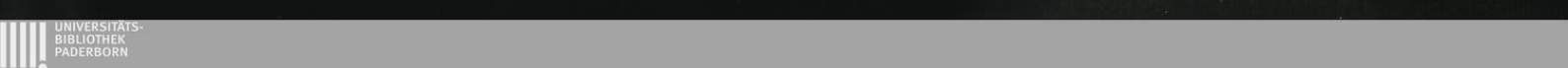
C. CLIV. ¶ Gratia & peccata remittit, & ne vitentur adjuvat. Item eisdem i, cap. 3.

Placuit, ut quicumque dixerit gratiam Dei, qua iustificamur per Iesum Christum Dominum nostrum, ad illam remissionem peccatorum valere, quæ jam commisit, non etiam ad adiutorium, ut non committantur, anathema sit.

C. CLV. ¶ Quod sit peccatum, gratia docet, & ut vitentur, facit. Item eisdem m, cap. 4.

Quisquis dixerit eandem gratiam Dei per Iesum Christum Dominum nostrum propter hoc tantum non adverte ad non peccandum, quia per ipsam non baptizatur, & appetitur intelligentia mandatorum, ut vitentur, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per ipsam nobis præstari, ut quod faciendum cogitationibus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit.

a. Theop. b. Etm. Africa. c. 78. c. videtur mendum in hoc nomine. d. In lib. de eccl. dog. c. 31. e. Etm. Africa. c. 27. f. In lib. de eccl. dog. c. 24. f. Burch. l. 4. c. 304. f. 100 p. 1. cap. 228. g. de ven. sac. f. In Roman. 1. i. In Africa. cap. 71. de eccl. dog. c. 14. h. q. 11. c. 37. k. Burch. l. 2. cap. 18. f. 100 p. 17. cap. 30. l. m. In Africa. 27. de dogmat. c. 29. n. Burch. ibid. f. 100 p. 17. In Africa. c. 11.

peratum esse: nec ab aliis, quam ab illis, qui eorum tenent locum, unquam perfici potest, aut fieri debet. Nam si aliter presumpsum fuerit, irritum habeatur & vaneum, & inter ecclesiastica nunquam reputabitur sacramenta.

C. V. *Quare confirmationis sacramentum baptisimo tradatur.*
Item Rabanus de institutione clericis, lib. I. cap. 38.

Novissime a summo sacerdote per impositionem manus paraclitus traditur baptizato, ut roboretur per Spiritum Sanctum ad predicandum aliis idem donum, quod ipse in baptisimo contulit: utus est, per gratiam vitæ donatus æternæ. Signatur enim baptizatus cum chrisma te per sacerdotem in capitis summitate: per Pontificem vero in fronte, ut in priorie unctione significetur Spiritus Sancti super ipsam descensio ad habitationem Deo consecrandam: in secunda quoque, ut eisdem Spiritus Sancti septiformis gratia cum omni plenitudine sanctitatis, & scientiæ, & virtutis venire in hominem declaratur.

C. VI. *Ad confirmationem non nisi jejuniis veniant.*
Item ex concilio Aurelianensi, cap. 3.

VT jejuni ad confirmationem veniant perfecte tractis, ut moneantur confessionem facere prius, ut mundi donum Sancti Spiritus valeant accipere: & quia nunquam erit Christianus, nisi confirmatione episcopali fuerit christianus.

C. VII. *Episcopi non nisi jejuniis baptismi confirmationem.*
Item ex concilio Meldensi b. c. 6.

VT episcopi non nisi jejuni per impositionem manuum Spiritum Sanctum tradant, exceptis infirmis, & morte periclitantibus. Sicut autem duobus temporibus, Pascha videlicet, & Pentecoste à jejuniis celebrari debet baptismus; ita etiam traditionem Spiritus Sancti à jejuniis Pontificibus convenit celebrari.

C. VIII. *Secundo vel tertio nullus confirmetur.*
Item ex concilio Tarraconensi, c. 6.

Dilectum d est nobis, quod quidam de plebe bis, vel ter, vel eo amplius, Episcopis ignorantibus tamen, ab eisdem Episcopis confirmantur. Vnde visum est nobis eandem confirmationem, sicut nec baptismum, iterari minime debere: quia bis, vel ter, vel amplius baptizatos, aut confirmatos, non saculo, sed soli Deo sub habitu regulari, vel clericali religiosissime famulari decretum est.

Gregorius etiam, & Ivo citant ut Gratianus. Habetur autem in Cabillonensi c. 27, usque ad vers. Quia bis. Et in capitularibus adjectis, c. 13.

C. IX. *De eodem.*
Item Gregorius III. epistol. 4. ad Bonifacium.

De homine, qui à Pontifice confirmatus fuerit, denovo illius reiteratio prohibenda est.

C. X. *Omnia sacramenta crucis signatione perficiuntur.*
Item Stephanus Papa quintus.

Nunquid non omnia chrismata & sacerdotalis mysterii, f. crucis figura perficiuntur? Nunquid & baptismus unda, nisi cruce sanctificata, peccata relaxantur? Et, ut ex terra pretereamus, sine crucis signaculo quis sacerdotii gradus ascendit?

a Burch. lib. 4. c. 6. Ivo p. 1. c. 25. Pann. l. 1. c. 119. In capit. ad-
fictis, cap. 6. b In concil. Parisiensis, l. 1. c. 23. c Poly. l. 2. tit. 10.
Burch. l. 4. c. 67. Ivo p. 1. c. 201. Pann. l. 1. c. 120. d Burch. l. 4. c. 50.
Avep. c. 244. Pann. l. 1. c. 121. e al. chrismatum. f al. mini-
sterii. g 199 p. 1. 6114. & p. 1. c. 41.

C. XI. *Exurgens ostendit debet exurgens.*
Item ex concilio Carthageniensi 4. c. 90. & sequenti.

Omni die exorcizet energumens manus impo-
nant. Energumens vero pavimenta domorum
Dei verrant. Quibus assidentibus in domo Diaboli
quotidianus per exorcizans opportuno tempore
steter.

C. XII. *A quibus neophyti abstinent decet.*
Item ex eodem, c. 16.

Neophyti b aliquandiu à lautiorebus equalis, s. festi-
culis, & conjugibus abstinent.

C. XIII. *De videri officium.*
Item ex concilio Agathensi, c. 30.

Convenit ordinem ecclesie ab omnibus æquale
ps custodiri. Vnde studendum est, sicut ubi que-
ritur post antiphonas collationes & per ordinem ab Ep-
iscopis, vel Presbyteris dicantur, & hymni matutini, vel
vesperini diebus omnibus decantentur: & in quibus-
dam matutinarum, vel vesperinarum missarum d. post
hymnos capitula de Psalmis dicantur, & plebs collo-
cata oratione ad vesperam ab Episcopo cum benedictione
mittatur.

C. XIV. *De eodem.*
Item ex concilio Gerundensi, cap. 10.

Temper placuit observari, ut omnibus diebus post
matutinas & vesperas oratio Dominici à sacerdotibus
proferatur.

C. XV. *De eodem.*
Item Gregorius VII. in generali synodo
denotavit.

In die resurrectionis usque in sabbatum matutinis, &
in die Pentecostes usque in sabbatum ejusdem usque
mostantum nocturnos g, usque lectiones amplexu
te cantamus & legimus. Omnibus diebus alius per
totum annum, si festivitas est, novem Psalmos, & novem
lectiones dicimus. Aliis vero diebus duodecim Psalmos
& tres lectiones recitamus. In Dominicis diebus recita-
mus Psalmos, (excepto die Pasche, & Pentecostes) decem
lectiones dicimus. Illi autem, qui in quotidianis diebus
tres tantummodo Psalmos, & tres lectiones celebrant
lunt, non ex regula sanctorum Patrum, sed ex infirmitate
negligentia probantur hoc facere. Romani vero dicitur
modo agere ceperunt, maxime à tempore quo Teutonicus
concessum est regimen à nostre ecclesie. Nos autem de
dinem Romanorum investigantes, & antiquum morem
stra ecclesie, imitantes antiquos Patres, statumque
sicut superius prenotavimus.

*Et istem verbi hoc habetur apud Radolphum, presbiterum
decima, ex Gregorio septimo, itaque magna ex parte in
cap. 14.*

C. XVI. *De observatione Quadragesime.*
Item ex homilia Gregorii Papæ.

Quadragesima i summa observatione di
ps vanda, ut jejuniium in ea (preter dies Do-
mos, qui de abstinentia subtrahi sunt) nisi quæ
mitas impediit, nullatenus solvantur: quæ ipsi dies
decimæ sunt anni. A prima igitur Dominica Quad-
gesimæ usque in Pascha Domini sex hebdomadæ con-
tantur, quarum videlicet dies quadraginta & duo sunt
ex quibus dum sex Dominici dies abstinentia sol-
vantur, non plus in abstinentia, quam triginta & sex

a Burch. l. 2. c. 23. Ivo p. 6. cap. 26. b Burch. l. 4. cap. 1.
Ivo p. 1. cap. 267. c alii. collectiones. d alii. & missas.
e al. capitula. f Poly. l. 3. tit. 11. Avep. l. 1. c. 201. g al. missas.
h al. regnum. i Poly. l. 4. tit. 11. Burch. l. 4. c. 1. Ivo p. 1. c. 1.
Pann. l. 1. c. 122.

Verbi gratia, si per cccxv. dies annus
voluntur q. de nos per triginta & sex dies affligimur,
quasi nos decimas Deo damus. Sed ut facer numerus
quadraginta dierum adimpleatur, quem Saluator noster
de hoc jejunijs conferavit, quatuor dies prioris heb-
domade ad supplementum quadraginta dierum tollun-
tur: ita est, quarta feria, que caput jejunii subnotatur,
et quatuor sequens, & sexta, & sabbatum. Nisi e-
rit alius dies quatuor superioribus triginta sex adun-
guntur, quadraginta dies in abstinentia non habemus.
Hic nota etiam & omnipotenti Deo omnium bonorum
tributa decimas dare, &c.

¶ *Quatuor dies, quando a collectoribus refectur, scriptum quod
dicitur: qui parit volens parit se hominis is, beati Gregorii. Sed
non de his, que in non legantur: & vicissim multis, que
non sunt.*

C. XVII. ¶ *Iniqua legitimum solvantur
aliqua necessitate proba-
bilit.*

¶ *Item Rufinus & Papa.
¶ In ecclesia a sacerdotibus constituta sine ne-
cessitate rationabiliter non solvantur.*

C. XVIII. ¶ *Quatuordecim jejuniis duplicatis,
vel triplicatis sunt preseren-
da.*

¶ *Item Hieronymus d.
¶ Nota de hebdomada, non duplicata, non multi-
plicata jejunia: sed vel singulos dies abq; ciborum
aut abstinentiam.*

C. XIX. ¶ *De eodem.
¶ Item Hieronymus ad Eustochium de custodia
virginis.*

¶ *Quatuor quotidiana jejunia, & refectio satietatem fu-
gunt. Nihil prodest bido, triduoq; transmissio va-
cuorum ventris, si post pariter obstruatur h.*

C. XX. ¶ *De eodem.
Idem.*

¶ *Nota de jejunijs pura, & continua, moderataque, id
est, quatuor diebus, & quotidia piandere. Apostolus
dicit: Nolite aquam bibere: sed modico utere
ut non sitis. Curat enim vulnera de-
bilitatis: sancti cat jejunijs.*

¶ *Nota de jejunijs cum dicitur Pimenis oratio: & habetur in
vita beati Pimenis. Apud B. Hieronymum de vita
dicitur: non abstinentiam, hanc habentur. Sint tibi pura, casta,
simplicia, moderata, & non superstitiosa jejunia.*

C. XXI. ¶ *Modica precepta devotus sunt cogni-
tione contraria.
¶ Item Ambrosius in Psal. 118. ferm. 22. ad
negu. [Concupis salu-
tari.]*

¶ *Nota de jejunijs sunt divinis cognitioni prae-
ferenda. A jejunijs reverant: lucubrare non
debet, ab omni intentione meditationis abducunt. Ita-
que modico dedit, seipsum sibi abnegat.*

C. XXII. ¶ *Tempus moderatum gula
non tenet.
¶ Item Gregorius in expositione in beati Job, 130.
cap. 27.*

¶ *Tempus moderatum nos gula vitium tenet. Aliquan-
do tempus indigentia tempora praevenit: aliquan-
do tempus non praevenit, sed cibos lautiores que-
rit: aliquando qualibet sumenda sunt, preparari accu-
ratus expeit: aliquando autem & qualitati ciborum, &
tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumendi atten-
tam moderata refectio excedit. Nonnunquam vero
& affectus est, quod desiderat, & tamen ipso actu im-
mensi desiderii detentus peccat.*

C. XXIII. ¶ *Abique puritate mentis jejunia
& orationes non pro-
fuerunt.*

¶ *Item Pius Papa, epistol.*

¶ *Nihil a enim prodest homini jejunare, & orare, & a-
lia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate re-
vocetur, & ab obsecrationibus lingua colibetur.*

C. XXIV. ¶ *Mediocre bonum venet magno
presertendum.
¶ Item Hieronymus.*

¶ *Non mediocriter b errant, qui bono magno prefe-
runt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo
dignitatem amittit, qui vel jejunijs charitati, aut vigili-
as praefert sensu integritati, ut propter abstinentiam t
immoderata, atque indistinctam Pfalmorum, vel offi-
cium decantationem aut amentis, aut tristitia notam
incurrat? Nunquid verborum multitudine flecti Deu
ut homo potest? Non enim verbis tantam d, sed cor-
de orandum est Deus. Melior est quinq; Pfalmorum
decantatio cum cordis puritate, & serenitate, & spiritali
hilaritate, quam totius Pfalterii modulatio cum anxie-
tate cordis, & tristitia. Dum igitur pro cunctis animabus
Pfalmus vel missa dicitur, nihil minus, quam si pro una
quolibet iporum diceretur, accipitur. Audiant itaq;
quia, que necessaria sunt, corpori subtrahunt, illud,
quod per Prophetam b Dominus loquitur: [Ego Domi-
nus odio habens rapinam holocaustorum.] De rapina
vero holocaustum offert, qui sine ciborum nimia egesta-
te, vel famuli penuria corpus immoderate affligit. Videat
itaq; quid Apostolus i dicat: [Carnis curam ne fecerit
is in concupiscentis, &c.]*

¶ *¶ Abstinentiam i dicitur emendatum ex manuscripto &
Polyepto. Antea agebatur, innocentiam.*

C. XXV. ¶ *Non a cibo, sed ab iniquitatibus ab-
stinere est magnum & generale jeju-
nium.
¶ Item Augustinus k super Ioann. na-
t. 17.*

¶ *Jejunium autem magnum & generale est, abstinere
ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus saeculi: quod
est perfectum jejunijs. ¶ In hoc ergo saeculo
quasi Quadragessimam abstinentia celebramus, cum be-
ne vivimus, cum ab iniquitatibus & illicitis voluptati-
bus abstinemus. Sed quia haec abstinentia sine mercede
non erit, expectamus i beatam illam spem, & revela-
tionem gloriae magni Dei, & Salvatoris Iesu Christi. In
illa spe, cum fuerit de spe facta res, acceptum sumus mer-
cedem denarium. ¶ Denarius ergo, qui accep-
tit nomen a numero decem, redditur m, & conjunctus
quadragenarius fit quinquagenarius. Unde cum labore
celebramus Quadragessimam ante Pascha: cum letitia
vero, tanquam accepta mercede, Quinquagesimam
post Pascha. Nam huic tanquam salutaris labori boni
operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, ad-
ditur quietis & felicitatis denarius, ut quinquagenari-
us fiat. Significavit hoc & ipse Dominus Iesus mul-
to apertius, quando post a resurrectionem quadragi-
ta diebus conversatus est in terra cum discipulis suis:*

a Sup. de pan. dist. 3. nihil prodest. Poly. 13. tit. 25. b Poly-
13. tit. 25. sine auctoritate nomine. c In regula benedicti. apud Hieron.
c. de contemplat. orationis. & l. d. d. ab illi ab orig. e. 1. Cor. 10.
f. al. septem. g. al. centum. h. Esai. 1. Rom. 13. Galat. 5.
k. Et ferm. 24. ad fratres in aeternum. l. 11. 2. in ali. additio-
ne Joann. 19.

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

rit: aliquando qualibet sumenda sunt, preparari accu-
ratus expeit: aliquando autem & qualitati ciborum, &
tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumendi atten-
tam moderata refectio excedit. Nonnunquam vero
& affectus est, quod desiderat, & tamen ipso actu im-
mensi desiderii detentus peccat.

C. XXIII. ¶ *Abique puritate mentis jejunia
& orationes non pro-
fuerunt.*

¶ *Item Pius Papa, epistol.*

¶ *Nihil a enim prodest homini jejunare, & orare, & a-
lia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate re-
vocetur, & ab obsecrationibus lingua colibetur.*

C. XXIV. ¶ *Mediocre bonum venet magno
presertendum.
¶ Item Hieronymus.*

¶ *Non mediocriter b errant, qui bono magno prefe-
runt mediocre bonum. Nonne rationabilis homo
dignitatem amittit, qui vel jejunijs charitati, aut vigili-
as praefert sensu integritati, ut propter abstinentiam t
immoderata, atque indistinctam Pfalmorum, vel offi-
cium decantationem aut amentis, aut tristitia notam
incurrat? Nunquid verborum multitudine flecti Deu
ut homo potest? Non enim verbis tantam d, sed cor-
de orandum est Deus. Melior est quinq; Pfalmorum
decantatio cum cordis puritate, & serenitate, & spiritali
hilaritate, quam totius Pfalterii modulatio cum anxie-
tate cordis, & tristitia. Dum igitur pro cunctis animabus
Pfalmus vel missa dicitur, nihil minus, quam si pro una
quolibet iporum diceretur, accipitur. Audiant itaq;
quia, que necessaria sunt, corpori subtrahunt, illud,
quod per Prophetam b Dominus loquitur: [Ego Domi-
nus odio habens rapinam holocaustorum.] De rapina
vero holocaustum offert, qui sine ciborum nimia egesta-
te, vel famuli penuria corpus immoderate affligit. Videat
itaq; quid Apostolus i dicat: [Carnis curam ne fecerit
is in concupiscentis, &c.]*

¶ *¶ Abstinentiam i dicitur emendatum ex manuscripto &
Polyepto. Antea agebatur, innocentiam.*

C. XXV. ¶ *Non a cibo, sed ab iniquitatibus ab-
stinere est magnum & generale jeju-
nium.
¶ Item Augustinus k super Ioann. na-
t. 17.*

¶ *Jejunium autem magnum & generale est, abstinere
ab iniquitatibus & illicitis voluptatibus saeculi: quod
est perfectum jejunijs. ¶ In hoc ergo saeculo
quasi Quadragessimam abstinentia celebramus, cum be-
ne vivimus, cum ab iniquitatibus & illicitis voluptati-
bus abstinemus. Sed quia haec abstinentia sine mercede
non erit, expectamus i beatam illam spem, & revela-
tionem gloriae magni Dei, & Salvatoris Iesu Christi. In
illa spe, cum fuerit de spe facta res, acceptum sumus mer-
cedem denarium. ¶ Denarius ergo, qui accep-
tit nomen a numero decem, redditur m, & conjunctus
quadragenarius fit quinquagenarius. Unde cum labore
celebramus Quadragessimam ante Pascha: cum letitia
vero, tanquam accepta mercede, Quinquagesimam
post Pascha. Nam huic tanquam salutaris labori boni
operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, ad-
ditur quietis & felicitatis denarius, ut quinquagenari-
us fiat. Significavit hoc & ipse Dominus Iesus mul-
to apertius, quando post a resurrectionem quadragi-
ta diebus conversatus est in terra cum discipulis suis:*

a Sup. de pan. dist. 3. nihil prodest. Poly. 13. tit. 25. b Poly-
13. tit. 25. sine auctoritate nomine. c In regula benedicti. apud Hieron.
c. de contemplat. orationis. & l. d. d. ab illi ab orig. e. 1. Cor. 10.
f. al. septem. g. al. centum. h. Esai. 1. Rom. 13. Galat. 5.
k. Et ferm. 24. ad fratres in aeternum. l. 11. 2. in ali. additio-
ne Joann. 19.

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

¶ *¶*

quaeragimo autem die, cum ascendisset in caelum, petraus decem diebus misit incedere Spiritus Sancti.

C. XXVL. ¶ Raporem, vel furem non facit necessitas, sed voluntas.

Item ex dictis Apollonii. Discipulis, cum per segetes transeundo vellent spicas, & ederent, ipsius Christi vox innocentes vocat, quia coacti fame hoc fecerunt.

C. XXVII. ¶ Non necessitas, sed voluntas facit perseverantiam.

Item Hieronymus in cap. 7. Ofes. Quid enim necessitate fit, cito solvitur: quod voluntate accipitur, perseverat.

C. XXVIII. ¶ Ciborum temperantia salutem, abundantia contrarium parit.

Item Ioannes in aureo, homil. 29. ad cap. 12. nihil enim sic iucundum est, sicut cibus bene digestus & decodus. Nihil sic salubre, nihil sic sentiuum acumen operatur, nihil sic ageritudinem fugat, sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento & solpitatem simul procreat, & voluptatem: abundantia vero morbum facit, & molestias ingerit, & ageritudinem generat. Quod enim fames facit, hoc etiam plenitudo facit ciborum: magis autem & multo peiora. Fames quippe paucis diebus aufert hominem, & liberat de hac vita penali: excessus vero ciborum consumit & putrefacit corpus humanum, & macerat ageritudine diuturna: & tunc cum morte crudeli consumit.

¶ De hac vita penali] Absunt haec ab originali Graeco: sed sunt in versione Scholastica, quam ut satis tolerabilem sequitur Gratianus.

C. XXIX. ¶ Ciborum delicia, si abundaverint, ledunt.

Item Hieronymus ad versus Iovinianum, libr. 2.

Ne tales accipiamus cibos, quos aut difficulter digerere, aut comestis, magno paros & perditos labore doleamus. Olerum, pomorum, ac leguminum & facilius apparatus est, & arte, impendisque coquorum non indiget, & sine cura sustentat humanum corpus: moderate gula non habet, ceteriori digestionem consequitur. Nemo enim uno aut duobus cibis, hisque vilibus illic ad inflationem ventris oratur: quae diversitate carnum, & saporis delectatione percipiunt. Cum variis odoribus fumant patinae, ad esum sui, expleta esurie, quali captivos trahunt. Unde & morbi ex satietate nimia concitantur, multiq; impatientiam gulae vomitu remediuntur, & quod turpiter ingererunt, turpius egerunt. Hippocrates in aphorismis docet, crassa & obesa corpora, quae crescendi mensuram compleverint, nisi cito ablotione sanguinis immuantur, in paralytum, & pessima morborum genera erumpere: & idcirco esse necessariam demptionem, ut rursus habeant in qua possint crescere: non enim manere in uno statu naturam corporum, sed aut crescere semper, aut decrescere: nec posse vivere animal, nisi crescendi capax sit. Unde & Galenus a vir doctissimus Hippocratis interpret arthetas, quorum vita & ars sagina est, dicit in exhortatione medicinae, nec vivere posse diu, nec sanos esse: animasque eorum ita nimio sanguine, & adipibus, quasi luto, involutas, nihil renue, nihil coelette, sed semper de carnis, & ructu, & ventris ingluvie cogitare.

C. XXX. ¶ Multorum infirmitates sepius sanantur.

Item ibidem paulo inferius. Legimus quosdam morbo articulari & podagra humeribus laborantes, proseriptione bonorum ad sim-

a Altor. b Pars. Apior.

plitem mensam, & pauperes cibis repletos comissales. Caruerant enim sollicitudine digestione de comissalularum largitate: quae & corpus frangens, & membra irridet Horatius a appetitum ciborum, quo coacti relinquunt penitentiam.

C. XXXI. ¶ Diebus sabbaticis a carnis abstinentia debentur.

Item Gregorius VII. b in synodali. Roma anno suo Pontif. VI. cap. 8.

¶ Via dies sabbathi e apud sanctos Patres in abstinentia celebris est habitus, non omnino auctoritatem sequentes, salubriter admonentur, ut cumq; se Christianae religionis participem esse crediderint, ab etu carnum eadem die (nisi maiori necessitate veniente, vel infirmitate impediente) abstinent.

C. XXXII. ¶ Monacho carum gustum vitare.

Item Fructuosus Episcopus. Carnem d cuiquam monacho nec licet gustandi est concessa licentia: non quia ipsam Dei iudicem indignam, sed quod carnalis utilitas & apra monachis estiment, sereno tractanda demine pietatis erga agros & rura. Quod si monachus violaverit, & contra sanctiorem regulam, quae veterum e vesci carnis praescriptum, in animum spatio retrouisioni & penitentiae subiaceat.

C. XXXIII. ¶ De quantitate speculacionis.

Item Hieronymus ad Rufinum monachum de vrendi forma.

Nunquam de manu tua, & oculis tuis in intermissione. Vigil sensus sit, nec vagis & exanimibus patens: corpus pariter & animus tenentur in minimis. Iram i vince patientia. Ama carum puritatem, & carnis vitia non amabis. Ne carum tua variis perturbationibus: quae, si persequantur, dominabuntur tui, & te deducunt ad delictum, occupatum. Si Apostoli & habentes potestatem in angelo vivere, laborabant manibus suis, ne quae parerent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum profectibus debebant merere carnalia: cur tu in uidei carum non preparas? Vel sicellam teae parco: ut frum lentis plecte viminibus: surriat hamum: aquo limite diuidantur, in quibus cum obsequio fuerint femina, vel plantae pro odorem polucae ducantur irriguae, ut pulcherrimorum certamen affillas.

Eccle. 1. Supercilio eleuati transiunt uindictam.

Elisit: illa cadem raucaum per leuia mouetur.

Saxa ciet, scatebruiq; arenia tempor at erua.

Inferantur instructuolae arbores vel gemmas, oculis, ut paruo post tempore laboris tui alio tempore decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quam Salomonis m proverbis: & monasterium regiam disciplinam in parvis dicit corpusculis, tur & lina capiendis pilibus. Scribantur libri in manus operetur cibum, & animus lectione seruetur. desideris est omnis ociosis.] Aegyptium munitia hunc morem tenent, ut nullum alioq; operibus suscipiant: non tam propter victus necessitatem, propter anima salutem: ne vegetur penitentia impotionibus mens, & inflat fornicantibus hura salutem

a Sperne voluptates: etc. b Lib. 1. regis. etc. c. 1. d. d. Smaragd. in exposit. regule s. Bernardi. etc. e. d. veterem. f. l. 1. p. 1. etc. g. d. d. v. etc. h. d. d. v. etc. i. d. d. v. etc. k. i. d. d. v. etc. l. d. d. v. etc. m. d. d. v. etc. n. d. d. v. etc. o. d. d. v. etc. p. d. d. v. etc. q. d. d. v. etc. r. d. d. v. etc. s. d. d. v. etc. t. d. d. v. etc. u. d. d. v. etc. v. d. d. v. etc. w. d. d. v. etc. x. d. d. v. etc. y. d. d. v. etc. z. d. d. v. etc.

1254
etiam in diva et pedes suos. & in sequenti. ¶ Quid? a
ergo omnes peribunt, qui in arboribus habitant? Ecce illi
sunt in suis rebus, ministrant ecclesiis, aduent balneas,
conspiciunt non spernunt, & in omnium flore versantur.
Ad quod & ante respondi, & nunc breviter respondeo,
ut res presertim significat non clericis disputare, sed
non hunc inflatere.

C. XXXIV. ¶ *Abbas, prelati sui licentia con-*
venit nihil agere licet.
Item in libro. c. cap. 111.

¶ *Abbas, quod omnibus iuribus, quantum humana permittit*
permissa, decrevit, ut canonici clerici & cano-
nicus monachi, obsequantur divinam scripturam doctrinam, &
dogmata sanctorum Patrum: & nihil sine licentia E-
piscopi sui vel magistrorum in eo possit f. agere pre-
terea, nisi unoquoque Episcopo, ut simul manducant,
deponant, ubi his facultas id faciendi supererit: vel
quo de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, in suo g-
erant maneat: & singulis diebus mane primo ad le-
ctionem veniant, & audiant, quid eis imperetur. Ad men-
tionem vero similiter lectionem audiant, & obedientiam fe-
rent canonibus suis ministris exhibeant.

¶ *Ministri* ¶ *In originalibus & apud Romanos est, magistris.*
Item in originalibus & apud Romanos est, magistris.

C. XXXV. ¶ *Presbyteri, qui simul conveniunt,*
obsequantur, & non solum summopere videntur.

¶ *Item ex concilio Nannetensi, b. c. 20.*
¶ *Abbas, & Presbyterorum, quando ad anniversari-*
um diebus, & septimum, vel septimum, vel tertium
anniversarii, aut quocumque vocatione ad collectam
Presbyteri conveniunt, se inebriare ullatenus praesumat:
non precatur in amore sanctorum, vel alius animae bi-
benet, vel alios ad bibendum cogere, vel se aliena praeca-
ratione impugnet, nec plausus & risus in conditis, & fa-
bulis inanes sibi referat, aut cantare praesumat: vel tur-
piter, vel in turba, vel in tricibus ante se fieri patiatur:
aut laico dum non ante se ferri consentiat: quia hoc
dogma est, & a sacris canonibus prohibetur.

C. XXXVI. ¶ *Clericus vel laicus sine iustione E-*
piscopi non progredietur.
¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*

¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*
¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*

¶ *Laicum etiam* ¶ *In codice Graeco hic est canon quadra-*
gesimus nonus, quem admodum superior huius capituli pars est: ca-
nonus, sed non novus, sicut in mensura laici (sicut in vestre-
capituli, quod est in mensura laici) sed utroque est,
quod est in mensura laici, ad est, sacerdotalem vel clericum.
Item admodum in fine canonum, si habet. Non oportet mini-
strum aliam vel eum laicum.

C. XXXVII. ¶ *Episcopus spectacula clericorum in-*
trahere non debet.
¶ *Item ex eodem, b. cap. 24.*

¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*
¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*

¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*
¶ *Item concilio Laodicensi, cap. 41. & 42.*

¶ *Hoc caput non est in canonibus, sed in Graeco Parisiensi*
anno 1140. expresso. Habetur tamen apud Balsamonem, & vide-
tur in dicitur cap. 24. sexta synodi. Gratianus autem veritas ex-
pressit veritate.

C. XXXVIII. ¶ *Colorem facie mulieres vultu*
non debent.
¶ *Item Augustinus ad Pofidionem, & qui cury eo sunt*
fratres, epist. 73.

¶ *Ucare a pigmentis, quo vel rubicundior, vel can-*
didior appareat, adulterina fallacia est: qua non
dubito etiam ipsos maritos se nolle decipi, quibus solis
permittere sunt feminis ornari, secundum veniam,
non secundum imperium. Nam b. verus ornatus, ma-
xime Christianorum & Christianarum, non tantum nul-
lus fucus mendax, verum ne auri quidem, vestisq; pom-
pa, sed mores boni sunt. Excetanda autem superstitio
figurarum (in quibus etiam in aures vitiorum, in sum-
mis ex una parte auriculis suspensa, deponitur) non ad
placendum hominibus, sed ad servendum demonibus
adhabetur.

C. XXXIX. ¶ *Quod Spiritus Sanctus pro-*
cedit a Patre & Filio.
¶ *Item ex simbolo c. Ephesinorum concilio. Episcopus, non*
quod habet non est contra Nestorianum.

DE Spiritu dicit Dominus in Evangelio [d. ille me
ps clarificabit.] Hoc rectissime sentientes, unum
Christum Dominum, & Filium, non velut alterius egen-
tem gloria, confitemur a Spiritu Sancto gloriam conser-
vatum: quia eius Spiritus nec melior, nec superior ipso
est: sed quia mira opera faciens ad demonstrationem
suae divinitatis, virtute proprii Spiritus utebatur, ab ipso di-
citur clarificari: quod virtus sua, vel disciplina quilibet
unumquemque clarificet. Quamvis enim in sua sit sub-
stantia Spiritus eius, & intelligatur in persona proprie-
tas, juxta id, quod Spiritus est: & non Filius: atamen ab
illo alienus non est. Nam Spiritus appellatus est veri-
tatis: & veritas Christus est. Unde & ab isto similiter,
sicut ex Deo Patre procedit. Denique hic ipse Spiritus
etiam per manus sanctorum Apostolorum mira via glo-
riosa perficiens, Dominum glorificavit Iesum Chri-
stum, postquam ascendit in caelum. Nam creditus est
Christus natura Deus existere, per suum Spiritum vir-
tutes efficiens: ideo que dicebat: [De meo accipiet, & eo
annunciabit vobis.]

C. XL. ¶ *De eodem.*
¶ *Item Didymus in lib. 2. de Spiritu Sancto, contra*
errores Graecorum.

SALVATOR I. qui & veritas, ait: [Non enim loque-
rur a semetipso:] hoc est, non sine me, & sine meo & o-
pore arbitrio: quia inseparabilis a meo & Patris est
voluntate. & a Patre g. ¶ *Quia non ex se est, sed ex*
Patre & me est. Hoc enim ipsum, quod subdit, & lo-
quitur a Patre & me illi b. est. [Ego veritatem loquor]
id est, in spiritu, quae loquitur, siquidem Spiritus veritatis
est. Dicere autem, & loqui in Trinitate, non secundum
consuetudinem nostram, qua ad nos invicem sermo-
cinamur & loquimur, accipiendum: sed juxta formam
incorporatum naturarum, & maxime Trinitatis, qua-
voluntatem suam inserit in corde credentium, & co-
rum, qui eam audire sunt digni: hoc est dicere, & loqui.
& infra. ¶ Loqui ergo Patrem & audire Filium, vel e-
cotario Filio loquente audire Patrem, ejusdem naturae in
Patre & Filio, consensuq; significatio est. Spiritus quoq;
sanctus, qui est Spiritus veritatis, & Spiritus sapientiae, non
potest Filio loquente audire, quae nek it: cum hoc ipsum
sit, quod profertur a Filio, id est, procedens a veritate,

¶ *Item concilio Ephesino, Ivo p. 2. c. 4. d. Ivo p. 17. & Ivo p. 18.*
¶ *Item concilio Ephesino, Ivo p. 2. c. 4. d. Ivo p. 17. & Ivo p. 18.*
¶ *Item concilio Ephesino, Ivo p. 2. c. 4. d. Ivo p. 17. & Ivo p. 18.*

consolator manans de confortatore, Deus de Deo Spiritus veritatis procedens. Denique, ne quis illum à Patre & Filii voluntate, & societate discerneret, scriptum est. [Non enim à semetipso loquitur: sed sicut audivit, loquitur.] Cui etiam simile de seipso Saluator ait,

[Sicut audio, & iudico, & alibi [Non à seipso loquitur, sed à Patre & Filio, qui cum Patre sunt, qui seipsum non vidit, Patrem facientem.]
[Saluator] In originali hoc est: Saluator. De quo consequentibus de Spiritu veritatis, quia Patrem non vidit, & sic patet, Saluator, &c.

a. Iohann. 14.

a. Iohann. 1. b. Ibid.

FINIS.

Immortali Deo immortales gratias.

CANONES POENITENTIALIUM, QUORUM NOTITIA VIRIS ECCLESIASTICIS EST VALDE NECESSARIA.

Sunt enim quedam regule directivæ ad poenitentiam delinquentibus imponendam.

Considerandum est de canonibus poenitentialibus. Ad quorum intelligentiam prænotandum est, quod sicut est in scientiis practiis, quæ versantur circa opera, quod sermo in universali est in certis & dubius: sed cum applicatur ad singularia, incipit quodammodo habere certitudinem, ut qui non considerat circumstantias particulares, potius deviet, quam se rectificet, ut patet in medicina, & scientia morali. Sic est intelligendum in proposito, quod canones instruunt in generali, quomodo est poenitentia imponenda: sed descensum ad singularia Presbyteris discretis relinquunt, qui considerant circumstantias personarum, attendentes ad canones sicut ad regulas directivas: quia si contra canones imponant, non rectè imponunt. Nulli ergo Presbytero licet facere aliquid, quod possit Patrum regulis obviare, *distin. 4. Nulli*. In canonibus autem maxime determinatur poenitentia quoad tempus: & magis quàm quoad modum: quia illa determinatio est certior & communior: hæc Bonaventura. Ut ergo scias, qualiter debeat procedere arbitrium Presbyteri, nota regulam, sicut dictum est supra, septennis est pro peccato mortali poenitentia imponenda, & hoc non tantum propter temporis diuturnitatem: sed magis propter significationem. In veteri enim lege Maria toror Moysi lepra percussa, separata fuit extra castra septem diebus, *Nam. 12*. Maria significat poenitentem. Interpretatur enim amarum mare. Hæc poenituit septem diebus, sed nunc poenitit septem annis, quod significatum est *Ezech. 4*. Diem pro anno dedi tibi.

num statum, reducat. Et quia sol in una die non in idem punctum, sed in anno, ideo dies convertuntur in annum. Rursum. Quia perfectum remanet in lege nova, ideo annus multiplicari debet poenitentia propter septem dona Spiritus Sancti recuperanda, propter septem dotes: scilicet tres animæ, & quatuor virtutes obtinendas. Huiusmodi autem poenitentia in multis imponenda, nec tamen est infirmitas, sed infirmitas, ut cognoscatur quàm gravis est vitium, ut Bonaventura. Licet autem pro singulari peccato poenitentia sit statuta talis poenitentia, debet tamen magis vel minus aspera, prout maior vel minor criminis cum ceteris circumstantiis hoc respiciendum patet. A prædicta namque regula poenitentia plurimi casus, in quibus propter dignitatem autis vel criminis enormitatem imponitur poenitentia major: aliquando etiam ex variis causis. Adhuc ergo quod Presbyter circa poenitentiam ad prædictam arbitretur, notandi sunt casus, in quibus poenitentia imponitur, quos sic prænotat tenetur Presbyter scire, ut dictum est supra, *distin. 4. i. f.*

¶ Si quaeratur quare poenitentia sit aggravata, cum lex nova sit lex misericordie? Respons. quod hic est major ingratitudo propter majorem gratiam, & major contemptus propter majorem dignitatem novæ legis, in qua Christi sanguis est effusus, & gravius peccatum propter statum peccantis, qui debet esse perfectior. Et ulterius satisfactio in lege nova debet esse perfecta, ut in præ-

¶ Primus est, quod si Presbyter fuerit in peccato, poenitentiam decem annorum faciat, hoc non licet, quod sit inclusus, sive à ceteris in aliquo ministerio: facio indurus & humi prostratus in terra, & Dei implorans: primis tribus mensibus abstinentia aspera in vesperam pane & aqua utatur, exceptis dominicis diebus, & festis præcipuis, in quibus modicum pisciculis, & leguminibus recurret. Fastus autem tribus primis mensibus de illo loco exeat, nisi in publico procedat, ne populus sit eum fastidiat. Et per hoc videtur, quod in publico committatur. Post hoc resumptis viribus aliquantulum, exceptis annuum & dimidium in pane & aqua utatur, exceptis Dominicis & aliis præcipuis festis, in quibus abstinentia, ovis & castro poenitentia.